

THE EIGHTH PEREK OF YEVAMOS IS DEDICATED:

לזכר נשמת שלמה בן יהושע והחבר דוד בן החבר מרדכי

נשתירו בו ציצין המעכבין את המילה, הרי אינו אוכל

לא בתרומה, ולא בפסח, ולא בקדשים, ולא במעשר.

א] מבואר איסור ערל בתרומה קדשים ופסח ומעשר, וצ"ב מנלן איסורו בקדשים [וכבר נלמד פסח ותרומה, ומעשר נלמד להלן].

- א. בהא דערל אסור בקדשים דנו המפרשים במקורו, ויש בזה פלוגתא ונ"מ ביניהם. המנ"ח (מצוה י"ז ז) כתב דילפינן ליה מפסח, וכעין משי"כ התוס' לעיל (דף ע: ד"ה דפסח) דהא דאונן אינו אוכל בשאר קדשים ילפינן מפסח בהיקישא. והקרי"א (שם על התוס') הביא ירושלמי מפורשת (כאן פ"ח ה"א) דאיסור ערל בקדשים נלמד מפסח בגז"ש דממנו ממנו ע"ש.
- ב. אמנם בחי' מרן רי"ז הלוי (הלי מאכ"א) הביא דברי הרמב"ם בשה"מ (לי"ת קל"ה) שאיסור ערל בקדשים נלמד מתרומה ולא מפסח, וכן משמע מדבריו כאן בפיהמ"ש. ולפי"ז גדר הילפותא דתרומה הוא דכל 'קודש' אסור לערל וכולל כל קודש [וכפשוטו יש נ"מ אי יצטרף חצי זית תרומה וחצי זית קודש]. ויש הוכחה וסיוע גדול לזה מהרמב"ם בהלי' מעשר שני כדיבואר:
- ג. דהנה הרמב"ם מנה ב' לאוין לערל א' לשלא לאכול פסח, וב' שלא לאכול תרומה, ואע"ג דתרומה נלמד מגז"ש דתושב ושכיר [כרי"א דף ע.], מ"מ יש הוכחה דנחשב למצוה בפני"ע אע"ג דהוי גז"ש. והעיר הסמ"ג דא"כ יש למנות לי"ת שלישי לערל שלא לאכול מעשר שני, כדילף להלן ר' יצחק מע"ש מפסח בגז"ש ממנו, ולמה הרמב"ם לא מנה עוד לי"ת למע"ש.
- ד. בדרך אמונה (הלי' מעשר שני פ"ג ה"ד) כתב דהרמב"ם עצמו תי' זה, דהנה הרמב"ם כתב (שם) וז"ל הערל כטמא ואם אכל מע"ש לוקה מן התורה כדרך שלוקה על אכילת תרומה, שהתרומה קרויה קדש, ומעשר שני קרוי קדש שהרי נאמר בו קודש לה', עכ"ל. וצ"ב מנלן דרשא זו דקודש קודש, ועוד תמוה דמפורש בגמ' דמע"ש נלמד מגז"ש דממנו ממנו מפסח.
- ה. בדרך אמונה כתב ליישב (ביאור ההלכה בתי' השני) דהרמב"ם בא ליישב קושיא הנ"ל למה ערל במע"ש אינו לי"ת בפני"ע, וכונת התי' דאחר דילפינן בין תרומה מפסח ובין מעשר מפסח אמרינן דגלי לן קרא בזה דתרוויהו חד לאו נינהו דהתורה הקפידה 'דכל דבר של קודש לא יאכל ממנו ערל דמאוס כטמא' ולכן שניהם נכלל בלאו א', וזהו משי"כ הרמב"ם דלוקה כתרומה, ואין כוונתו למקור האיסור, אלא להגדירו דהוי כתרומה ולכן אינו עוד לי"ת.
- ו. ולהגרי"ז דלעיל הדבר אי"ש מאד, דהא גם קדשים נלמד מתרומה והכל חד שם של קודש דכולל בין תרומה ובין מעשר שני ובין כל הקדשים, ונמצא די' ב' איסורי ערל, א' פסח במיוחד וכשאר חוקות הפסח, ב' וכן כל דבר קודש בכלל.

ת"ש [א] אונן אסור במעשר ומותר בתרומה ובפרה, [ב] טבו"י אסור בתרומה ומותר בפרה ובמעשר, [ג] מחו"כ אסור בפרה ומותר בתרומה ובמעשר וכו'.

ב] מבואר דין אונן וטבו"י ומחו"כ לגבי פרה אדומה, דאונן וטבו"י מותר בפרה, וצ"ב המקור להתירן.

- א. בגמ' דף עג. יש ילפותא דטבו"י כשר בפרה דכתיב והזה הטהור על הטמא, אבל המקור להיתר אונן לא נתפרש בגמ', ופרש"י דאונן מותר בפרה 'דקדשים בדק הבית היא ולא קדשי מזבח', ומדאכשר רחמנא טבו"י ק"ו אונן. ובתוס' בזבחים (דף יז:) הקשו הא חטאת קרייה רחמנא, ולכן פוסל בה שלא לשמה וטריפות וכו', וא"כ יש בה דיני קדשי מזבח. וצ"ע דעת רש"י [ועוד צ"ב למי"ל ק"ו דטבו"י מאחר דלי"ש כלל פסולי קרבנות].
- ב. התוס' תי' בזבחים (שם) דבאמת מצד חטאת קרייה רחמנא יש לאסור אונן, ורק דיש ק"ו להכשיר אונן מק"ו דטבו"י.
- ג. במנחת אברהם (זבחים שם) העיר דנמצא דנחלקו רש"י ותוס' אי יש בפרה כל פסולי עבודה, דלרש"י ליכא פסולי עבודה ולתוס' יש בה כל הפסולים, והוסיף נ"מ לגבי בעל מום, דתוס' פסלו בע"מ, והיינו לשיטתן משא"כ לרש"י יוכשר לפרה.
- ד. ובביאור שיטת רש"י דאונן כשר כיון דלא הוי קדשי מזבח אלא קדשי בדק הבית, ביאר בחידושי מרן רי"ז הלוי (הלי' פרה אדומה) דס"ל דכל פסולי עבודה כשרים בפרה, ורק טמא פסול משום דפסול טומאה דפרה. וביאר דהא דטמא גמור פסול בפרה אינו מדין פסול טמא האמור בעבודה, דהא טמא וכל הפסולים אינן נוהגים בפרה, ומה דטמא פסול הוא דין מיוחד של פסול טומאה האמור בפרה דטומאה פסולת בה בכל מעשיה אבל פסול טמא של קרבנות ליכא בפרה. [ובביאור הך פסול טומאה דפרה ביאר דפסול טומאה זה הנאמר בפרה אינו שייך כלל למעשה הקרבה ותורת חטאת שלה דהרי פסול טומאה נוהג גם באסיפת אפרה ובהזאת מימיה שכבר פקע מינה תורת חטאת, אלא דהוא דין מיוחד של טהרה הנאמר על כל

מעשה הפרה מתחילה ועד סוף ומכח דין זה הוא דפוסלת טומאה גם בשריפתה ונלמד מקרא דאיש טהור האמור בפרה עצמה ולא מדין טומאה של קרבנות].

ה. וכתב דכל זה נלמד מהא דאכשר רחמנא טבויי דאינו ילפותא בעלמא להכשיר טבויי, אלא דמזה למדין דפרה לא נהיג בה כל פסולי עבודה של קרבנות ולא אמרינן עיי' דחטאת קריה רחמנא דפרה קדשי בה"ב היא, וכתב דזהו כוונת רש"י כאן ביבמות דתחילה כתב דאין בה פסולי עבודה משום דאינו קדשי מזבח, ואח"כ הוסיף ק"ו מטבויי, ולהני"ל כוונתו דטבויי נלמד כל יסוד הזה דאינו כקדשי מזבח. [ועדיין צ"ב להני"ל מתי אמרינן חטאת קרייה רחמנא, ומתי אמרינן כבדק הבית, ומשמע דהחפצא של הפרה הוי כחטאת, אבל לגבי העובדים אי"צ דיני קרבנות שיהא פוסל לאונן וטמא וכדומה ודו"ק].

ו. במרומי שדה (זבחים דף יז:): כתב ליישב דעת רש"י באופ"א, דביומא (דף מג.) דרשינן דהא דכתיב 'הכהן' בפרה ר"ל בכיהונו וני"מ לבגדי כהונה וכו', וחזינן דיש גזה"כ מיוחד של כהונה, ונלמד מזה דאינו כקרבן דאז פשיטא דצריכה בכיהונו, וע"כ דנלמד מזה דרק יש בה פסולי זרות, ולכן אונן וטבויי ושאר פסולים כאלה כשרים בפרה, ואפשר דבע"מ כשר ג"כ. וזהו כוונת רש"י דדינו כקדשי בדק הבית לכל שאר הדינים. בדבר אברהם (א' יז) ביאר משום דפרה הוי בחוץ כדיני במה.

ג] הא מני ר"ע היא וכו'. הנה מבואר בגמ' דר' יצחק למד איסור מע"ש מגז"ש דפסח.

- א. הגמ' דחה הראיה מהברייתא דליתני הערל אסור בתרומה ומותר בפרה ומעשר, דהא מני ר"ע היא דמשוי ערל כטמא.
- ב. ופרש"י דכיון דערל כטמא הרי הוא אסור בפרה ולכן לא תני דערל מותר בפרה ומעשר [ומשמע דמותר במעשר].
- ג. ובמהרש"א הקשה דהרמב"ם בהל' מעשר שני (פ"ג ה"ד) כתב דהערל כטמא ולכן לוקה על אכילת מע"ש, ומשמע דפסק דערל כטמא, ואעפ"כ כתב דערל כשר בפרה וצ"ע שהיא נגד הסוגיא דהכא. ות"י דהא דאמרו הא מני ר"ע היא דערל כטמא היינו לגבי מעשר דלכן נאסר הערל במעשר, אבל לגבי פרה לא נאסר.
- ד. אולם דברי מהרש"א תמוהין, דהרמב"ם בהל' תרומות (פ"ז ה"י) כתב להדיא כר' אליעזר וז"ל כהן ערל אסור לאכול בתרומה מדין תורה, שהרי נאמר תושב ושכיר בתרומה ונאמר תושב ושכיר בפסח מה תושב ושכיר האמור בפסח ערל אסור בו, אף תושב ושכיר האמור בתרומה ערל אסור בו ואם אכל לוקה מן התורה, עכ"ל. ובלח"מ (הל' חגיגה פ"ב ה"יא) האריך דהרמב"ם פסק כר"א ולא כר"ע דערל כטמא, ולכן הוצרך גם לומר טעמא דמאיס לגבי ראייה בעזרה, ע"ש.
- ה. אמנם באמת נחלקו בזה המפרשים אי הרמב"ם פסק כר"ע דערל כטמא, דהכס"מ ומהרש"א וערוך השלחן העתיד ומשמעות הגר"י בספרו דהרמב"ם פסק כר"ע דערל כטמא, ואעפ"כ היה לו מקור להתיר ערל בפרה, וגם צריך לדחוק הא דנקט גז"ש דתושב ושכיר [ולהגר"י אי"ש הא דפרה, דבשביל פרה צריך טומאה ממש דנגיעה, והרמב"ם פסק כרבא דדף עב: דליכא טומאה ממש בערל ורק הערל כטמא, ולכן כתב הרמב"ם בפרה דכשר שאין הערל טמא ר"ל דאינו טמא ממש].
- ו. ופשטות דברי הרמב"ם הוא כהלח"מ דבהל' תרומות דהביא גזירה שוה דר' אליעזר, וכן בסה"מ, ורק צ"ע דאי"כ למה נקט בלשונו דהערל כטמא ולכן נאסר ערל במע"ש. ובדרך אמונה (תרומות שם) כתב דצ"ל דכוונתו שהערל דינו כטמא.

א"ר סימאי מנין למע"ש שנטמא שמותר לסוכו שנ' ולא נתתי ממנו למת וכו'.

ד] מבואר חידוש דין דמעשר שני שנטמא מותר לסוכו. ונחלקו רש"י ותוס' מהכ"ת לאוסרו ולמה צריך קרא להתירו.

- א. הובא מימרא דר' סמאי דמע"ש שנטמא מותר לסוכו, דנלמד מדכתיב לא נתתי ממנו למת הא לחי דומיא דמת מותר.
- ב. ופרש"י ואע"ג דק"ל (שבת דף פז.) דסיכה כשתיה והוה ליה כמאן דשתי ליה בטומאה, עכ"ד. ומבואר ברש"י דסיכה כשתיה הוי דאורייתא ולכן ס"ד לאוסרו כשותה מע"ש בטומאה, ובישרש יעקב וחי' ר' מאיר שמחה וזכרון שמואל (סי' א') העירו דרש"י לשיטתו דסיכה כשתיה מה"ת שפיר פי' כן. וכן הפר"ח (או"ח סי' תרי"א) הביא מרש"י כאן דסיכה כשתיה מה"ת, ולפי"ז יהא איסור סיכה ביוה"כ מה"ת כיון דהוי כאילו שותה [והעיר סתירת רש"י בזה ע"ש].
- ג. אולם תוס' ס"ל בכמה דוכתי (יומא דף פז. ונדה דף לז.) דסיכה כשתיה אינו מה"ת אלא מדרבנן, ולכן לשיטתן פי' דהס"ד לאסור הוא משום דאסור לבער מע"ש בטומאה.
- ד. המנ"ח (מצוה תר"ט אות ד') העיר דהרמב"ם השמיט היתר סיכת מע"ש בטומאה, ובזכרון שמואל (סי' א') האריך ליישב דאי פי' כרש"י דסיכה כשתיה, אי"כ י"ל דהבין דהך סוגיא אזלא כהשיטה דסיכה כשתיה מה"ת, והוא פסק דסיכה כשתיה מדרבנן ושפיר לא הביא הך דרשא [ורק נתקשה בסתירת הרמב"ם בסיכה כשתיה ע"ש דבר יסודי]. ועוד ת"י עפ"י המאירי דאי מותר לפדותו אז אין היתר לסוכו בטומאה כיון דיש עצה לקיים דינו ע"י פדיון ואכילת הנלקח בכספו בטהרה.